

Asia: VN/572/2020

Tupakkalain muutos

Lausunnonantajan lausunto

2 § Määritelmät / Definitioner

-

11 § Kielletyt lisäaineet ja ominaisuudet / Förbjudna tillsatser och egenskaper

Lakiesityksellä pyritään tukemaan tavoitetta tupakkatuotteiden ja muiden ei-lääkinnällisten nikotiinituotteiden käytön loppumisesta vuoteen 2030 mennessä. Tunnusomaisten tuoksujen ja makujen kieltä kaikissa tupakka- ja nikotiinituotteissa edistää tavoitetta. Lisäksi kaikki tuotteet, jotka on tarkoitettu saamaan aikaan tupakkatuotteelle tunnusomainen tuoksu tai maku on myös kiellettävä.

26 § Ennakkoilmoitus sähkösavukkeista, täyttösäiliöistä ja höyrystettäväksi tarkoitetuista nikotiinittomista nesteistä / Förhandsanmälan om elektroniska cigaretter, påfyllningsbehållare och nikotinfria vätskor för förångning

-

27 § Markkinatutkimukset ja myyntimäärät sähkösavukkeista, nikotiinesteistä ja höyrystettäväksi tarkoitetuista nikotiinittomista nesteistä / Marknadsundersökningar och försäljningsvolymier för elektroniska cigaretter, nikotinvätskor och nikotinfria vätskor för förångning

-

32 § Tupakkatuotteen vähittäismyyntipakkauksen pakolliset ja sallitut merkinnät / Obligatorisk och tillåten märkning av detaljhandelsförpackningar för tobaksprodukter

Lakiesityksellä tavoitellaan tupakkatuotteiden käytön vähentämistä. Tupakkalain tavoitteiden saavuttamista edistää se, että tupakkatuotteiden pakkauksissa kerrotaan myös tupakoinnin lopettamiseen saatavilla olevasta tuesta pelkkien varoitusmerkintöjen lisäksi. Hengityslitto esittää, että lain 32 §:ssä mainittuihin vähittäismyyntipakkauksien merkintöihin sisällytetään Stumppi-neuvonnan puhelinnumero 0800 148 484 henkilökohtaisen tuen saamiseksi tupakoinnin lopettamiseen. Neuvonta on soittajalle maksutonta ja valtakunnallisesti saatavilla. Viranomaistahon, kuten THL:n www-osoite ei toimi mainituksessa. Matalan kynnyksen ohjauksen tarpeesta

tupakoinnin lopettamiseen kertoo se, että kun Stumppi – neuvontapuhelimen numero vielä oli tupakka-askissa, puhelimeen tuli vuosittain noin 13 000 puhelua (huom. kaikkiin ei ehditty vastata).

Tupakkalain 32§:ssä 1 mom. todetaan, että tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkauksessa on oltava tupakoinnin lopettamista koskevia tietoja. Tietoja ei ole rajattu vain verkko-osoitteeseen. Myös EU:n tupakkadirektiivin artikla 10 mukaan tupakkatuotteen vähittäismyyntipakkauksessa on oltava tupakoinnin lopettamista koskevia tietoja ja esimerkkeinä mainitaan verkkosivu, sähköposti ja puhelinnumero.

Useissa Euroopan maissa, joissa on otettu käyttöön EU:n tupakkatuotedirektiivin ja WHO:n tupakkapuitesopimuksen (FCTC) suosittelema pakkausten yhdenmukainen ulkoasu, onkin pakollisten varoitusten ja lopettamista koskevan verkko-osoitteen lisäksi esillä myös puhelinnumero, josta saa tukea tupakoinnin lopettamiseen.

Tupakkapakkausten ulkoasun uudistamisen yhteydessä on syytä lisätä pakkauksiin tieto Stumppi-numerosta, joka voisi olla tupakkapakkauksissa määräaikaisesti vuoteen 2030 asti.

Ilmainen henkilökohtainen tuki tupakoinnin lopettamiseen puhelimitse sitouttaa hyvin tupakoinnin lopettamiseen. Kanadassa tupakoinnin lopettajien neuvontapuhelimeen soitettujen puhelujen määrä lisääntyi selvästi, kun numero lisättiin tupakka-askeihin vuonna 2012. Tämän jälkeen soitot Ontarion alueen tukipuhelimeen lisääntyivät 160 %. Kanadan lopettamislinjan mukaan puhelimitse tukea saava lopettaa tupakoinnin kaksi kertaa useammin kuin ilman tukea lopettamista yrittävä.

Myös Suomessa on todennettu puhelimitse annettavan vieroitusohjauksen hyödyt. Tupakka- ja nikotiiniriippuvuuden ehkäisyn ja hoidon Käypä hoito -suositukseen liittyvässä

näytönastekatsauksessa todetaan puhelimitse annettava vieroitusohjaus tehokkaaksi, ja erityisen toimivaksi silloin, jos ohjaukset on 3-7 (näytönaste A).

Stumppi-neuvontapuhelin on ainoa valtakunnallinen puhelinpalvelu, joka tukee tupakoinnin lopettajia. Stumppi-puhelin on tunnustettu kansalliseksi palveluksi (National Helpline), joka täyttää Maailman terveysjärjestö WHO:n indikaattorit tupakoinnin lopettamisen tueksi. Sitä käyttävät erityisesti heikommassa sosioekonomisessa asemassa olevat paljon tupakkatuotteita käyttävät henkilöt, joille tuen ja ohjauksen hakeminen verkkopalvelusta ei ole luontaista.

35 § Tupakkatuotteen vähittäismyyntipakkauksen muu ulkoasu / Annan utformning av detaljhandelsförpackningar för tobaksprodukter

Pakkausten yhdenmukainen ulkoasu vähentää tupakkatuotteitten houkuttelevuutta. Ulkoasun muutosten tulee koskea kaikkia tuotteita ja samalla myös yksittäistuotteiden ulkoasua.

EU:n tupakkatuotedirektiivi ja WHO:n tupakkapuitesopimus (FCTC) suosittelevat yhdenmukaisten tupakkapakkausten käyttöönottoa. Tupakkatuotteiden yhdenmukaiset pakkaukset on otettu käyttöön esimerkiksi Australiassa, Norjassa, Ranskassa, Britanniassa, Irlannissa, Uusi-Seelannissa ja Unkarissa.

35 a § Savukkeen ulkoasu / Cigaretters utformning

Yksittäisten tupakkatuotteiden yhdenmukainen ulkoasu vähentää tupakkatuotteiden houkuttelevuutta ja on linjassa lain tavoitteiden kanssa.

36 § Sähkösavukkeen ja täyttösäiliön vähittäismyyntipakkauksen pakolliset ja sallitut merkinnät / Obligatorisk och tillåten märkning av detaljhandelsförpackningar för elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

Esitämme, että vähittäismyyntipakkauksien merkintöihin sisällytetään Stumppi-neuvonnan puhelinnumero 0800 148 484 henkilökohtaisen tuen saamiseksi tupakoinnin lopettamiseen. Neuvonta on soittajalle maksutonta ja valtakunnallisesti saatavilla. Viranomaistahon, kuten THL:n www-osoite ei toimi mainitussa tarkoituksessa.

36 a § Sähkösavukkeen ja täyttösäiliön vähittäismyyntipakkauksen muu ulkoasu / Annan utformning av detaljhandelsförpackningar för elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

Pakkausten yhdenmukainen ulkoasu vähentää tupakkatuotteiden houkuttelevuutta ja on linjassa lain tavoitteiden kanssa. Ulkoasun muutosten tulee koskea kaikkia tuotteita, ja samalla myös yksittäistuotteiden ulkoasua.

36 b § Täyttösäiliön ja nikotiininesteen ulkoasu / Utformningen av påfyllningsbehållare och nikotinvätskans utseende

Pakkausten yhdenmukainen ulkoasu vähentää tupakkatuotteiden houkuttelevuutta ja on linjassa lain tavoitteiden kanssa. Ulkoasun muutosten tulee koskea kaikkia tuotteita, ja samalla myös yksittäistuotteiden ulkoasua.

42 a § Talouden toimijan tunnuksen tekeminen toimimattomaksi / Avaktivering av identifieringskoden för ekonomiska aktörer

-

52 a § Tupakkatuotteiden maustamiseen tarkoitettujen tuotteiden myyntikielto / Förbud mot försäljning av produkter avsedda för smaksättning av tobaksprodukter

Kaikkien tuotteiden, jotka on tarkoitettu saamaan aikaan tupakkatuotteelle tunnusomainen tuoksu tai maku myynti on kiellettävä.

54 § Omavalvontasuunnitelma / Plan för egenkontroll

-

58 § Etämyynnin kieltö / Förbud mot distansförsäljning

-

60 § Tukkumyynnin rajoitukset / Begränsningar i partihandel

-

65 § Kielto tuoda maahan etäviestimen välityksellä hankittuja tuotteita / Förbud mot införsel med hjälp av ett medel för distanskommunikation

-

67 § Matkustajatuonnin määrälliset rajat / Kvantitativa begränsningar för resandeförsel

-

70 § Hintahyvityksen kieltö / Förbud mot prisgottgörelse

-

71 § Esilläpitokieltö / Förbud mot framläggande

-

74 § Yleiset tupakointikiellot / Allmänna rökförbud

Vuonna 2018 valmistunut tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämisen työryhmän mietintö sisältää perusteltuja ehdotuksia tupakointikieltojen lisäämiselle. Kannatamme tupakoinnin kieltämistä uimarannoilla, leikkipuistoissa, toreilla ja julkisen liikenteen pysäkeillä, asemalaitureilla sekä taksitolpilla.

Torialueille voidaan määrätä niiden aukioloaikoina tupakointikieltö. Torit ovat tarkkarajaisia alueita, joissa tapahtuva toiminta on valvottua ja aukioloajoin säänneltyä. Yleisesti elintarvikkeiden valmistamiseen, myyntiin ja nauttimiseen tarkoitettujen tilojen sekä alueiden tupakointikieltojen edistäminen vähentäisi merkittävästi altistumista tupakkatuotteiden aiheuttamille haitoille.

Voimassa olevat ja nyt esitetyt tupakointikiellot kattavat melko hyvin sellaiset tilat, joissa alaikäiset oleskelevat. Kuitenkin alaikäisten suojaamista passiiviselta tupakoinnilta ja tupakoinnin mallioppimiselta tulee yhä vahvistaa. Muistutamme lasten oikeudesta savuttomaan elinympäristöön ja esitämme perhepäivähoidossa käytettäviin sisätiloihin kokoaikaista tupakointikieltöä. Nykylaisa kielletään tupakointi vain perhepäivähoidon aikana perhepäivähoitoon käytettävissä tiloissa.

Nykylaista poisjäänyt tupakointikieltö alle 18-vuotiaille tarkoitettujen laitosten ulkoalueille tulee myös saada lakiin.

Terassitupakoinnin mahdollisimman laajaa kieltöä tulee edistää konkreettisin toimenpitein. Tupakointi tulee kieltää kaikilla terasseilla, eikä vain terasseilla, jotka on määritelty sisätilaksi.

Tupakkalain tavoitteiden saavuttamiseksi tupakointikieltoja on asetettava laajemmin myös muihin alueisiin kuten virkistyskäyttöön tarkoitetuille merkityille alueille, joita ovat esimerkiksi merkittävät luontokohteet. Mikäli leikkipuistojen ja uimarantojen lisäksi tupakointi kielletäisiin myös virkistykseen tarkoitetuilla merkityillä alueilla ja kaikilla ulkoliikuntapaikoilla, se vähentäisi tupakoinnista aiheutuvien terveyshaittojen lisäksi myös roskaantumista ja muita ympäristöhaittoja.

Tupankantumppien sisältämät myrkyt aiheuttavat myrkytysriskin ihmisten lisäksi myös eläimille. Maassa lojuvat tupakkatuotteet aiheuttavat myrkytysvaaran lisäksi ympäristöhaittoja kuten vesistön saastumista ja pieneliöiden kuolemia. Suomessa heitetään maahan vuosittain noin 5 miljardia tumppia. Yhden tumpin maatuminen kestää jopa 15 vuotta.

78 § Asuntoyhteisön tupakointikiellot / Rökförbud i bostadssammanslutningar

Tällä hetkellä taloyhtiö voi kieltää tai rajoittaa tupakointia hallituksen tai yhtiökokouksen päätöksellä kiinteistön yhteisissä tiloissa, kuten pihassa, rappukäytävissä tai yhteiseen käyttöön tarkoitetuilla parvekkeilla. Yksityisillä parvekkeilla tupakointiin puuttuminen on hankalaa, ja siksi parveketupakointikiellon hakemista tulee helpottaa.

Passiivinen tupakointi aiheuttaa terveyshaittoja, ja nykyinen sääntely ei riittävästi turvaa oikeutta raittiiseen hengitysilmaan asuntoyhteisöissä.

Tupakkalaissa tulee helpottaa asukkaan hallinnassa olevassa asunnossa, parvekkeella tai esimerkiksi rivitalon pihalla tapahtuvan tupakoinnin kieltämistä, silloin kun se aiheuttaa naapurustossa terveyshaittaa.

Tällä hetkellä käsittelyssä olevassa asunto-osakeyhtiölain uudistuksessa pyritään edistämään asiaa niin, että osakas vastaa savun kulkeutumishaittojen ehkäisystä. Toteutuessaankin muutos koskee vain asunto-osakeyhtiömuotoisia asumisyhteisöjä, ja siksi tupakkalain jatkokehittämissä on kiinnitettävä erityistä huomiota passiivisen tupakoinnin haittojen ehkäisyn parempaan mahdollistamiseen.

Tupakkalaissa voidaan myös määrätä asuinrakennusten ilmavaihdon ja rakenteiden suunnittelusta ja korjaamisesta niin, että tiloissa tapahtuvasta tupakoinnista on mahdollisimman vähän haittaa naapurustolle.

90 § Hakemusten ja ilmoitusten käsittelystä perittävät maksut / Avgifter för behandling av ansökningar och anmälningar

-

91 § Tupakkalain valvontamaksut / Avgifter för övervakningen enligt tobakslagen

-

92 a § Valvontamaksun oikaisu maksuvelvollisen hyväksi / Rättelse av övervakningsavgift till den avgiftsskyldiges fördel

-

92 b § Valvontamaksun oikaisu maksunsaajan hyväksi / Rättelse av övervakningsavgift till avgiftsmottagarens fördel

-

94 § Tuotevalvontaa koskevien tietojen tallentaminen ja julkaiseminen / Registrering och offentliggörande av uppgifter om produkttillsyn

-

96 § Kunnan kiellot ja määräykset / Förbud och föreskrifter som meddelas av kommunen

Tupakkalain 96 § nyt ehdotettu sanamuoto edistää kunnan mahdollisuuksia valvoa tupakointikiellon noudattamista.

106 § Muutoksenhaku Valviran ja kunnan päätöksiin / Sökande av ändring i beslut av Valvira och kommunen

-

107 § Muutoksenhaku markkinaoikeudellisiin asioihin / Sökande av ändring i marknadsrättsliga ärenden

-

117 § Myyntipäällykset / Ytterförpackningar

Myyntipäällysten yhdenmukainen ulkoasu vähentää tupakkatuotteitten houkuttelevuutta.

Voimaantulo / Ikraftträdande

-

Muuta kommentoitavaa esityksestä / Andra kommentarer om propositionen

Lakiesityksessä viitataan 2018 ministeriön mietintöön, joka kokonaisuudessaan on hyvä esitys tupakoinnin haittojen torjumisen näkökulmasta. Lakiesityksestä on kuitenkin jätetty pois 2018 mietinnössä suositeltuja toimenpiteitä kuten tupakkatuotteiden myynnin ikärajan nosto 20 ikävuoteen tai esimerkiksi tupakointikiellon määrääminen torialueille. Tupakkalain (549/2016) tavoitteena on tupakkatuotteiden ja muiden ei-lääkinnällisten nikotiinituotteiden käytön loppuminen vuoteen 2030 mennessä. Tavoite katsotaan saavutetuksi, kun alle 5 prosenttia väestöstä käyttää tupakka- tai nikotiinituotteita päivittäin. Jotta tavoitteeseen päästään, on lainsäädännön uudistamisen yhteydessä tarkasteltava laajemmin käytäntöjä, jotka tukevat lain tavoitteita. Sääntelyssä on määriteltävä tarkemmin käytännön toimia tupakasta vieroittamisen

edistämiseksi. Lopettamisen tukea tulee olla saatavilla matalalla kynnyksellä ja sen on oltava kirjattuna tupakka- ja nikotiinituotteita käyttävien hoitosuunnitelmissa.

Myös ehkäisevän päihdetyön toimia on edelleen tehostettava, ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen yhteydessä varmistettava siihen tarvittavat resurssit. Kiitämme uutta päihde- ja riippuvuusstrategiaa siitä, että järjestöt huomioidaan tärkeinä yhteistyökumppaneina päihdehaittojen vähentämisessä. Samaa toivomme myös tupakkalain muutosesitykseltä: järjestöjen vahvan toimijuuden tunnustamista ja yhteistyömahdollisuuksien esiin tuomista. Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelman arvioinnin yhteydessä on painotettu juuri asiantuntijuuden ja vaikuttavien viestintäkeinojen kehittämistä, joissa järjestöillä on paljon annettavaa. Lain uudistamisen yhteydessä voidaan kehittää eri toimijoille myönnettävien avustusten kriteerejä niin, että esimerkiksi nuoriso- ja liikunta-alan avustuksen saajan tulee sitoutua tupakoimattomuuden ja päihteettömyyden edistämiseen.

Tupakoinnin lopettamista aktiivisesti tukemalla ja tupakoinnin aloittamisen ehkäisyllä saavutetaan merkittäviä kustannussäästöjä terveydenhuollossa ja koko yhteiskunnassa.

Mustonen Satu
Hengityслиitto